

Täysistunto

Torstai 10.6.2021 klo 16.00—19.43

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 76/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 4/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 4/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Risikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.42 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulin esittelemään tämän meidän mietintöämme.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan perustettavaksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, jäljempänä palvelukeskus, joka toimii Opetushallituksen erillisyyksikkönä. Palvelukeskuksen toimialaan liittyvästä ohjauksesta vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö yhteisesti. Esitys liittyy pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaiseen jatkuvan oppimisen uudistukseen.

Me kuulumme hyvin paljon asiantuntijoita tähän liittyen, vaan en lähde tätä meidän pitkää mietintöämme tässä nyt kertomaan teille ihan seikkaperäisesti muuten kuin kerron, mihin me täällä kiinnitimme huomiota. Ja sitten tarkemmin kerron teille niistä perusteista, miksi me muutimme ja lisäsimme muutamaan säädökseen, muutamaan pykälään, asioita.

No, täällä me kirjoitamme palvelukeskuksen perustamisesta, tarpeista ja tavoitteista, ja hallituksen esityksessä on perustelu tälle tarpeelle, miksi tällainen tarvitaan. Jonkin verran tuli myös kritiikkiä asiantuntijoilta, että tällaista tarvetta ei olisi ja tulisi päällekkäisyyksiä, mutta tavoitteen kuitenkin kaikki toki näkivät hyvänä, sen, että se tukee jatkuvaa oppimista ja sitä järjestelmää. Mutta tosiaan tällä hetkellä sitä tarvetta eivät kaikki nähneet samanaiseksi.

Me käsittelemme täällä mietinnössä myös palvelukeskuksen tehtäviä, ja siinäkin oli sitten myöskin sitä keskustelua, että ei menisi päällekkäin muitten toimijoiden kanssa. Sitten on palvelukeskuksen kohderyhmästä, sen rajaamisesta, ja erityisesti jatkuvan oppimisen järjestelmää parlamentaarisestikin kehitettäessä ehdottomasti fokuksena ovat heikossa työmarkkina-asemassa olevat ja koulutuksessa aliedustetut ryhmät, joiden katsotaan tarvitsevan erityisesti sitä osaamisen päivittämistä. Me olemme täällä käsitelleet myös vammaisten osaamisen kehittämisen erityistarpeita. Myös erilaiset jaostot, niiden tarve on käsitelty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

Me olemme kiinnittäneet huomiota mietinnössä aluenäkökulmaan ja todenneet, että valiokunta pitää välttämättömänä, että palvelukeskus koordinoi alueellisia yhteistyörakenteita ja edistää yhteistyötä paikallisesti ja alueiden välillä. Tässä nimittäin halutaan, että se tekee yhteistyötä alueiden ja paikallisten toimijoiden välillä, ettei sitä päällekkäisyyttä tule.

Sitten myöskin osaamisen kehittämisen rahoituspalveluista täällä kirjoitamme ja digitaalisuuden hyödyntämisestä. Me puhumme täällä myöskin koulutuksen tietovarannosta ja palvelukeskuksen toiminnan käynnistämisestä ja rahoituksesta. Rahoituksesta tällä hetkellä on varmistettu, että sitä rahoitusta on, mutta sitten huoli on siitä, miten se on sitten jatkossa. Myös vaikutusten arviointia käsitellään, samoin kehittämistä, seuranta ja jälkiarviointia.

Mutta sitten valiokunnan yksityiskohtaiset perustelut niille muutoksille:

Lakiin tehtiin siis 8 §:ään muutos valtionavustusten myöntämisestä. Ja perustelu kuuluu näin:

”Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta säädetään Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa. Koulutuskeskuksen tarkoituksena on lisätä erityisesti saamelaisväestön ammatillista osaamista, järjestää saamelaisten kotiseutualueen elinkeinoelämän tarpeita vastaavaa koulutusta ja edistää alueen työllisyyttä sekä säilyttää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Edellä mainitun tarkoituksen toteuttamiseksi koulutuskeskus järjestää ammatillista koulutusta ja saamen kielen ja kulttuurin opetusta sekä tuottaa ja kehittää niihin liittyvää oppimateriaalia, verkko-opetusta ja muita opetuksen tukipalveluja.”

Ja tähän sitten me ehdotamme — tässä kerrotaan vielä tarkemminkin — ja tässä meidän mietinnössämme todetaan perusteluna:

”Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momenttiin lisätään uusi 5 kohta, jonka mukaan palvelukeskus voi myöntää valtionavustusta myös Saamelaisalueen koulutuskeskuksen järjestämään saamen kielen ja kulttuurin opetukseen. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen mukaiset 5 ja 6 kohdat siirtyvät 6 ja 7 kohdiksi.

Edellä todetun muutosehdotuksen vuoksi pykälän 4 momentin viittausta 1 momenttiin on tarpeen muuttaa siten, että siinä muutosta vastaavasti viitataan 1—5 kohtiin. Mahdollisuudesta periä opiskelijoiden maksuja säädetään Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetun lain 8 §:ssä.”

Toinen muutos, minkä teimme, oli 10 §:ään, Säännelty koulutus:

”Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa säädetään muun muassa saamen kielen ja kulttuurin opiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista sekä opintososiaalisista etuisuuksista. Valiokunta ehdottaa, että edellä 8 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettua muutosta vastaavasti myös 10 §:ää muutetaan siten, että säännelty koulutus kattaa myös saamen kielen ja kulttuurin opetuksen. Myös tässä koulutuksessa sen järjestämiseen, opiskelijavalintaan ja opiskelijaksi ottamiseen sekä opiskelijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sovelletaan sitä, mitä asianomaisesta koulutuksesta koskevassa laissa eli Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta annetussa laissa säädetään.” Ja sitten on nuo pykälämuutokset tehty asianmukaisesti.

Tästä käytiin mielestäni hyvä keskustelu, vastaan ja puolesta. Tähän on jätetty vastalause, jonka ovat allekirjoittaneet kokoomuksen ja perussuomalaisen valiokunnan jäsenet. Palaan siihen sitten myöhemmin, mutta näin, tässä mietinnön esittely. Se kannattaa lukea, siellä on paljon hyvää tekstiä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

18.48 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos puheenjohtajallemme, Risikolle, tämän esityksen pääpointtien esiin nostamisesta.

Tulevina vuosina maailmantaloudessa tullaan ottamaan poikkeuksellinen kasvuharppaus, joka siivittää myös Suomea vahvan ja kestävä kasvun tielle. Näyttää kuitenkin siltä, että kasvun tulpaksi voi muodostua raaka-aineiden saatavuuden vaikeuksien lisäksi myös krooninen osaajapula. On korkea aika vastata tähän haasteeseen.

Arvoisa puhemies! Jo ennen pandemiaa työelämämme oli murroksessa, ja tämä murros on aivan kuin vahvistunut, voimistunut koronan aikana. Globalisaatio ja teknologinen muutos etenevät. Väestön ikärakenne muuttuu, kun väestömme ikääntyy ja lapsia syntyy aikaisempaa vähemmän. Työikäisen väestön määrä vähenee. Tämä kaikki muuttaa työelämämme tulevaisuutta. Teknologinen kehitys muuttaa kansalaisten arkea ja työtä. Työtehtäviä katoaa ja niiden tilalle syntyy aivan uutta työtä, johon tarvitaan pääasiassa korkeakoulutasoista osaamista. Tarvitaan siis aivan uutta osaamista. Toki tarvitaan koko ajan myös kädentaitajia, käytännön tekijöitä.

Pelkkä peruskoulu ei enää riitä työllistymiseen. Itsensä työllistämisen tavat lisääntyvät, kun työllistämme jatkossa itsemme ja kaverimme. Tämä haastaa perinteistä työelämää. Tarvitaan yrittäjäystaitoja, joita tulee edistää myös jatkuvan oppimisen kautta. Nykyinen väestökehitys edellyttää joillakin aloilla myös työperäisen maahanmuuton lisäämistä ja tänne muualta tulevien kotoutumisen ja lisäkoulutuksen tehostamista. Se edellyttää myös ikääntyvien osaamisen parempaa hyödyntämistä ja edelleen päivittämistä. Toki kaikkea tarvitaan. On Suomen etu, että yhä useammin tie työstä työhön käy suoraan eikä välivaiheen eli työttömyyden kautta. Tähän tarvitaan jatkuvan oppimisen kehittämistä. Tarvitaan uutta osaamista, osaamisen päivittämistä, täsmä- ja muuntokoulutuksia, osatutkintoja, verkkokursseja.

Käsiteltävässä ehdotuksessa esitetään perustettavaksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, joka toimisi Opetushallituksen yhteydessä itsenäisenä erillisyyksikkönä. Se yhdistää opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloja. Nämä alat saadaan yhteistyöhön. Palvelukeskuksen eri tehtävinä on ohjata ja koordinoita työikäisen väestön ohjaus- ja neuvontapalveluita, ennakoita työvoima- ja osaamistarpeita, rahoittaa koulutustarjontaa ja tukea alueellisia palveluverkostoja. Pidän erityisen tärkeänä sitä, että paikalliset toimijat ja alueelliset verkostot saadaan aktiiviseen yhteistyöhön keskenään. Päällekkäistä työtä ei kannata tehdä.

Palvelukeskuksen eri tahoja koordinoiva ja yhteen saattava tehtävä onkin keskeinen. Keskukseen tavoitteena on sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja ja edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Ohjaus, neuvonta ja koulutustarjonta tulee saada palvelukeskuksen toimesta samalle digitaaliselle alustalle, jota onkin tarkoitus kehittää tulevina vuosina elpymispaketin varoilla.

Palvelukeskuksen perustamisen kautta me uudistamme palvelujärjestelmää niin, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen on suoraan kytköksissä työelämästä nouseviin tarpeisiin ja alueiden elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen ja uusintamiseen. Tämä on tervetullut ja nimenomaan työelämän tarpeista lähtenyt muutos. Tulee jatkuvasti yrittäjiltä viestiä siitä, että osaajia ei tahdo löytyä. Myös työssä olevien tulee voida uusintaa koko ajan osaamistaan, että pysyvät kehityksen kelkassa. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla osaavan työvoiman pula on monen yrityksen kasvun suurin este. Tähän nyt puututaan.

Palvelukeskuksen yhteydessä toimii valtioneuvoston nimittämä jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto, jonka jäsenet ovat työelämän edustajia. On tärkeää, että tämän kaut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

ta ohjaamme keskuksen työtä nimenomaan käytännön elämän tarpeisiin, käytännön osajia osallistaen.

Neuvoston alaisuudessa tulee toimimaan erilaisia jaostoja. Kiinnitimme sivistysvaliokunnassa huomiota siihen, että myös koulutuksen järjestäjä ja koulutuksen edustaja tulee ottaa mukaan jaostojen toimintaan. Painotimme, että heikossa työmarkkina-asemassa olevat ja koulutuksen aliedustetut ryhmät tulee ottaa huomioon. Tarpeen on sellainenkin jaosto, jossa otetaan erilaisten oppijoiden tarpeet ja vammaisten ihmisten tarpeet huomioon.

Arvoisa puhemies! Jatkuvan oppimisen uudistus pohjautuu aitoon tarpeeseen. Toivon, että uudistukselle asetetut hienot tavoitteet täyttyvät ja pääsemme aidosti kokoamaan alueiden kouluttajien ja yritysten verkostot yhteen vastaamaan työelämän ja oppimisen alati muuttuviin tarpeisiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

18.55 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus liittyy hallitusohjelman mukaiseen parlamentaariseen jatkuvan oppimisen uudistukseen ja tukee sitä hyvin. Tavoitteena on sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja, edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Tavoitteena on myös palvelujärjestelmän uudistaminen siten, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen olisi aikaisempaa tiiviimmin kytköksissä työelämän tarpeisiin ja alueiden, elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen ja uusintamiseen. Erittäin tärkeitä ja tarpeellisia tavoitteita kaikki.

OKM ja TEM vastaisivat yhdessä palvelukeskuksen toimialaan liittyvästä ohjauksesta. Palvelukeskus toimisi Opetushallituksen erillisyyksikkönä muiden vastaavien erillisyyksiköiden tapaan. Palvelukeskuksen tehtävänä olisi toimialaansa liittyvä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi, osaamis- ja työvoimatarpeen ennakoitietiedon analysointi, erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun ja muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa täydentävän koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden rahoittaminen sekä alueellisten ja muiden yhteistyöverkostojen tuki ja vaikuttavuuden edistäminen. Palvelukeskuksessa sovitetaan yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja. Näin voidaan tukea hallitusohjelman tavoitteita nostaa suomalaisten koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutusasteilla, kaventaa oppimiseroja ja lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. Panostukset koulutukseen ja osaamiseen ovat välttämättömiä paitsi työllisyystavoitteen saavuttamiseksi myös toimintaympäristön ja työn muutoksen tuomiin haasteisiin vastaamiseksi. Palvelukeskus edistää jokaisen työikäisen mahdollisuuksia kouluttautumiseen. Räätelöityjen koulutusten avulla voidaan vastata myös perus- tai oppimistaidoissa oleviin puutteisiin.

Arvoisa puhemies! Palvelukeskusta kohtaan esitettyyn kritiikkiin voi tiivistetysti vastata kahdella lauseella: Palvelukeskuksen perustaminen on yksi osa laajaa jatkuvan oppimisen kehittämisen toimenpidekokonaisuutta, jota valmistellaan parlamentarisessa jatkuvan oppimisen uudistuksessa. Palvelukeskuksen perustamisen tarkoituksena ei ole ollut vastata kaikkiin jatkuvan oppimisen kokonaisuuteen liittyviin kysymyksiin.

Jatkuvan oppimisen vahvistamisen lisäksi hallituksella on käynnissä ja vireillä useita uudistuksia, joilla kohennetaan työllisyystilannetta: työllisyyden kuntakokeilu ja TE-palvelujen siirto kuntiin, osatyökykyisten työllistämisen Suomen malli, koulutuspoliittinen selonteko, kotouttamisen edistämisen selonteko sekä pohjoismainen työvoimapalvelumal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

li. On tärkeää huolehtia siitä, että eri hankkeet osaamisen ja työllisyyden vahvistamiseksi ovat mahdollisimman yhdensuuntaiset, jotta kokonaisuudesta saadaan mahdollisimman selkeä.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä sovitetaan yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja. Muodostamalla työ- ja elinkeinohallinnon, opetushallinnon ja työelämän järjestöjen yhteinen rakenne vastataan työelämän ja työn muutoksen aiheuttamiin osaamishaasteisiin. Tarkoituksena on täydentää työikäisille suunnatun nykyisen koulutustarjonnan aukkoja ja mahdollistaa koulutusmuotojen rajapinnoille sijoittuvien, tiettyjen kohderyhmien tarpeisiin räätälöityjen koulutusten toteuttaminen. Palvelukeskuksen toimet ovat tässäkin suhteessa muuta järjestelmää täydentäviä.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että palvelukeskuksen kohderyhmämäärittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota ryhmiin, joilla on heikko asema työmarkkinoilla ja koulutuksessa. Aliedustetut ryhmät ovat hyvin moninainen joukko. Palveluiden väliinputoajina ovat olleet muun muassa aikuiset erilaiset oppijat eli työikäiset, joilla on oppimisvaikeuksia esimerkiksi neuropsykologisen häiriön tai lukivaikeuden vuoksi tai muita haasteita oppimisessa. Oppimisvaikeuksia kokevia on 10–20 prosenttia aikuisista. Monien oppimisvaikeutta ei ole koulu- ja opiskelupolun aikana tunnistettu, eivätkä he ole saaneet oppimisvaikeutensa mitään tukea. Erilaiset oppijat ovat myös yksi aikuiskoulutuksen aliedustetuista ryhmistä.

Aikuisten erilaisten oppijoiden näkökulmasta keskeistä on perustaitojen ja oppimisvalmiuksien vahvistamiseen liittyvä ohjaus, neuvonta ja koulutus. Meillä on suuri joukko aikuisia, jotka tarvitsevat yksilöllistä tukea oppimisvalmiuksiensa vahvistamiseen ja ohjausta erilaisten oppimista ja työssä suoriutumista helpottavien apuvälineiden käyttöön. Tällaisten yksilöiden erilaiset tarpeet huomioivien palvelumuotojen kehittämistä voisi palvelukeskus esityksen mukaan edistää. Keskeistä on, että kullekin ryhmälle tarjotaan palveluita suhteessa niihin syihin, joiden vuoksi ryhmät ovat jääneet aikuiskoulutuksen ulkopuolelle, ja että heidät tavoitetaan. On tärkeää, että palvelukeskus kehittää tätä varten ohjaus- ja neuvontapalveluita, esimerkiksi hakevan toiminnan ja motivoinnin malleja sekä ohjausta oppimisen ja opiskelun valmiuksien vahvistamiseen. Keskeistä on tunnistaa, millaisia aukkoja nykyisessä koulutus- ja osaamispalvelujen tarjonnassa on.

Palvelukeskuksen on tarpeen rakentaa yhteistyötä myös välityömarkkinatoimijoiden kanssa, kuten esimerkiksi etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan. Välityömarkkinatoimijat tuottavat koulutuksessa usein aliedustetuille kohderyhmille monenlaisia valmennus-, kuntoutus-, koulutus- ja työllisyyspalveluita, joissa kerrytetään ja tunnistetaan osaamista sekä edistetään työllistymistä. Uudenlaisen kohdennetun palvelun tuottamiseksi on hyvä hyödyntää kolmannella sektorilla olevaa tietoa ja kokemusta aikuisten oppimisen tuen keinoista. Järjestöjä on tarpeellista konsultoida niiden hyvin tuntemien asiakasryhmien palveluiden kehittämiseksi.

Palvelukeskuksen tehtävä myös maahanmuuttajataustaisten osaamisen ja työllistymisen edistämisessä on tärkeä. Esityksessä mainitaan, että palvelukeskus voi rahoittaa ja hankkia maahanmuuttajien työllistymisedellytyksiä parantavia koulutuksia ja tukitoimia, kuten suomen tai ruotsin kielen vahvistamista.

Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksen mukaan jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto voi asettaa toimintansa tueksi jaostoja, joihin kuuluu myös neuvoston ulkopuolisia jäseniä. Jaostoja olisi hyvä perustaa muun muassa heikot perustaidot omaavien ja aikuisten erilaisten oppijoiden, vammaisten henkilöiden ja maahanmuuttajien koulutuskysymysten tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

kastelemiseksi ja osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi, jotta näiden väliinputoajaryhmien asema ja tarpeet tulevat huomioon otetuiksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Piirainen.

19.02 Raimo Piirainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi on tervetullut.

Otan esimerkin omasta maakunnastani Kainuusta. Meillä oli vuosikymmeniä suuri työttömyys ja vielä muutamien tehtaiden lakkautusten jälkeen rakenteellinen työttömyys oli pitkään vaivana. Nyt aletaan siitä päästä eroon, ja nyt on työvoimapulaa. Eliikkä on menty aivan toisesta laidasta toiseen laitaan. Ja minä oletan, että tällä on nyt myös merkitystä alueellemme sen johdosta, että siellä yritykset ovat huutavassa pulassa osaavan työvoiman puutteen johdosta. Ja ennen kaikkea varmasti on kysymys myös siitä, että aikoinaan on jäänyt opiskelu kesken tai sitten ollaan peruskoulun varassa, ja se ei tällä hetkellä riitä.

Arvoisa puhemies! Palvelukeskuksen perustamisen tarkoituksena on, että se osaltaan huolehtii työikäisen väestön osaamisen ja kehittymisen ja osaavan työvoiman saatavuuden edistämisestä. Tavoitteena on palvelujärjestelmän uudistaminen niin, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen on nykyistä tiiviimmin kytköksissä työelämän tarpeisiin sekä alueiden elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen. Nimenomaan tämä on erittäin tärkeä asia ja pointti.

Puheenjohtaja! Sitten vielä tästä, mitä muuta hallitus esittää. Eliikkä jatkuvan oppimisen vahvistamisen lisäksi hallituksella on käynnissä, vireillä useita uudistuksia, joilla kohennetaan työllisyystilannetta. Työllisyyden kuntakokeilu on menossa, sitten on TE-palvelujen siirto kuntiin, osatyökykyisten työllistämisen Suomen malli, koulutuspoliittinen selonteko, kotouttamisen edistämisen selonteko sekä pohjoismainen työvoimapalvelumalli. Eliikkä erittäin paljon on työvoimasektorille menossa uudistuksia, ja tietenkin mieleen tulee heti, ettei vain tässä kukaan rupeaisi nyt sähläämään, jokainen omalla sektorillaan, vaan saataisiin jollain tavalla koordinoitua niin, että nämä toimivat yhtenäisesti, ja tämä palvelukeskuksen rooli tässä varmaankin tulee sitten korostumaan.

Erittäin hyvä ja tervetullut uudistus. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Asell.

19.05 Marko Asell sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta. Maailma muuttuu nopeasti ja myös työelämä ja osaamistarpeet sen mukana. Kun aiemmin, vielä muutama vuosikymmen sitten, tehtiin elämän mittaisia työuria yhdessä ammatissa, niin tänään ja tulevaisuudessa työntekijän on asennoiduttava siihen, että tulee toimimaan useammassa työtehtävässä ja ammatissa työuransa aikana. Enää ei riitä, että nuorena hankkii tietynlaisen osaamisen ja koulutuksen — on kyettävä päivittämään jatkuvasti osaamistaan.

Jatkuva oppiminen koskettaa meitä kaikkia, ja se on koko yhteiskunnan kannalta merkittävä työllisyyspoliittinen ja koulutuspoliittinen kysymys. SDP haluaa nostaa kaikkien suomalaisten osaamistasoa, parantaa koulutuksen tasa-arvoa ja rakentaa yhteiskuntaa, jossa jatkuva oppiminen on aidosti mahdollista kaikille. On ennakoitu, että Suomessa jopa va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

jaa puoli miljoonaa henkilöä tarvitsee uudelleenkoulutusta tai laajaa täydennyskoulutusta tulevana vuosina.

Erityisenä haasteena on, kuinka koulutukseen hakeutuisivat myös sitä eniten tarvitsevat henkilöt. Osaavan työvoiman saatavuus haittaa monia aloja ja yrityksiä. Uusiin osaamistarpeisiin vastaaminen edellyttää koulutusjärjestelmältä joustavuutta sekä ihmisille mahdollisuuksia päästä tarvitsemaansa koulutukseen työn ohessa ja sen aikana. Jatkuvan oppimisen uudistus painottuu työikäisten osaamisen kehittämiseen. Tavoitteena on vastata työelämän muutoksista aiheutuviin osaamistarpeisiin. Osaamista kehittämällä tuotetaan mielekkäitä työuria, hyvää työllisyyskehitystä, julkisen talouden tasapainoa sekä yritysten kilpailukykyä ja tuottavuutta. Koronakriisi vauhdittaa entisestään työelämän rakennemuutoksia.

Osaamisen päivittäminen on yksittäisen kansalaisen etu, se on osaavaa työvoimaa tarvitsevan elinkeinoelämän etu ja näin ollen koko yhteiskunnan etu. Tässä on meillä myös yhteiskunnallisesti merkittäviä haasteita, joihin tulee vastata, ja tämä hallituksen esitys osaltaan pyrkii tähän vastaamaan. Esityksessä siis ehdotetaan säädettäväksi laki Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta. Tavoitteena on sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus edistäisi työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Tavoitteena on palvelujärjestelmän uudistaminen siten, että työikäisen väestön osaamisen kehittäminen olisi aikaisempaa tiiviimmin kytköksissä työelämän tarpeisiin sekä alueiden elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseen.

Palvelukeskus toimisi Opetushallituksen erillisyksikkönä, ja opetus- ja kulttuuriministeriö vastaisi palvelukeskuksen yleishallinnollisesta ohjauksesta. Palvelukeskuksen tehtävänä olisi tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi, osaamis- ja työvoimatarpeen ennakoititiedon analysointi, työvoiman ulkopuolella oleville suunnatun täydentävän koulutuksen rahoittaminen sekä yhteistyöverkostojen tuki ja vaikuttavuuden edistäminen. Palvelukeskuksen yhteydessä toimisi valtioneuvoston nimittämä jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvosto, jonka jäsenet olisivat ministeriöiden ja työelämän edustajia.

Lainsäädännön arviointineuvosto on lausunut tästä esityksestä, ja sen pohjalta esitystä on hiottu perusteluiltaan ja pykäliltään niin, että se vastaa näitä kehittämiskohteita. Myös sivistysvaliokunnassa tuli muutosehdotuksia. Asiantuntijat pääosin, tai käytännössä kaikki, kannattivat näitä tavoitteita, joihin tällä esityksellä pyritään. Toki kritiikkiäkin tuli, ja valiokunnassa ovat kokoomus ja perussuomalaiset jättäneet tästä vastalauseen. Mutta kaiken kaikkiaan hyvä ja kannatettava hanke.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.10 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Esittelen tämän kokoomuksen ja perussuomalaisten vastalauseen:

”Kokoomuksen ja perussuomalaisten valiokuntaryhmät toteavat, että uuden viraston perustaminen ja byrokratian lisääminen ei ole ratkaisu siihen, että jatkuvaa oppimista edistetään yhteiskunnassamme. Päinvastoin olisi pohdittava, miten voisimme jo hyödyntää olemassa olevia jatkuvan oppimisen väyliä aiempaa paremmin.

Hallituksen esityksen perusteella jää kuva, että ratkaisu jatkuvan oppimisen haasteisiin on uuden viraston perustaminen. Käytännössä tämä johtaa siihen, että jälleen on uusi orga-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

nisaatio, jonka vastuulla on edistää jatkuvaa oppimista, ja pahimmillaan tämä monimutkaistaa nykyistäkin järjestelmää.

Tähän peilaten ja ottaen huomioon jatkuvan oppimisen parlamentaarisen ryhmän linjaukset ei ole perusteltua, että maahan perustetaan uusi virasto. Parlamentaarinen seurantaryhmä ei myöskään ollut yksimielinen sen suhteen, että palvelukeskus olisi osa jatkuvan oppimisen haasteen ratkaisua.

Hallituksen esityksessä jäi epäselväksi, mihin haasteeseen uusi palvelukeskus vastaa. Esimerkiksi lainsäädännön arviointineuvosto on todennut lausunnossaan, että esityksessä kuvatut sinänsä tärkeät tavoitteet eivät riittävästi konkretisoidu toimenpiteiksi, minkä vuoksi vaikutusarviot jäävät epämääräisiksi. Lisäksi tulisi perustella tarkemmin, millä tavoin ehdotetulla toimintamallilla saavutettaisiin asetettuja tavoitteita paremmin kuin vahvistamalla nykyistä järjestelmää ja nykyisiä toimijoita tai jollain muulla toimintamallilla.

Sivistysvaliokunnan saaman asiantuntijaselvityksen perusteella uuden palvelukeskuksen perustaminen tuo koulutuksen kentälle ja ohjausjärjestelmään uuden portaalan ilman, että tosiasiallista lisäarvoa hallinnon lisäämisestä olisi olemassa.”

Kiinnitimme huomiota myös rahoitukseen ja organisaatioon:

”Hallituksen esityksen perusteella perustettavan palvelukeskuksen rahoitukseen varataan määräaikaista rahaa EU:n elpymisvälineestä. Tältä osin herää kysymys, miten perustellaan pysyvän toiminnan rahoittamista määräaikaisella rahoituksella. Pahimmillaan tilanne voi johtaa siihen, että määräaikainen rahoitus päättyy, resursseja palvelukeskukselle ei ole mahdollista suunnata. Pysyviä rakenteita ei pidä ikinä luoda määräaikaisella rahoituksella.

Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat olivat huolissaan palvelukeskuksen riittävästä resursoinnista. Käytännössä lausunnoista kävi ilmi, että palvelukeskukselle varatut resurssit eivät vastaa siihen tarpeeseen, jota palvelukeskuksen tehtävien asiallinen hoitaminen edellyttäisi.” Tähän oli kiinnittänyt huomiota myös lainsäädännön arviointineuvosto.

Tässä vastalauseessa on sanottu paljon muutakin, mutta lopuksi vain totean, että nämä allekirjoittaneet valiokuntaryhmät toteavat, että jatkuva oppiminen on jokaisen oikeus, mutta eivät usko, että on olemassa yhtä patenttiratkaisua, joka toimisi kaikissa tilanteissa. ”Osaamisen päivittämiseen liittyvät tarpeet ovat hyvin erilaisia. Hallituksen esityksessä olevien perusteluiden sekä saamansa asiantuntijaselvityksen perusteella valiokuntaryhmät toteavat, että palvelukeskuksen perustaminen ei ole tässä tilanteessa järkevä eikä toivottava ratkaisu jatkuvan oppimisen edistämiseen. Huomiota on kiinnitettävä ennen kaikkea jo olemassa olevien toimintamallien ja toiminto-organisaatioiden tehokkaampaan hyödyntämiseen.

Hallituksen esitykseen sisältyvät Opetushallituksen erityisyksikköjä koskevat tekniset ehdotukset sekä perusopetuslakiin tehtävät muutokset on kuitenkin järkevä säätää hallituksen esityksessä ehdotetun mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että 1., 3. ja 4. lakiehdotus hylätään, että 5. lakiehdotus hyväksytään sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisena ja että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 6 a § muutettuna.” — Näillä: kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Antikainen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2021 vp

19.14 Sanna Antikainen ps: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Edustaja Risikko tuossa toikin jo hienosti esille sen, mitä meillä perussuomalaisilla ja kokoomuksella oli meidän vastalauseissamme.

Suurin kritiikin kohde on juurikin se, että tässä yritetään ratkaista ongelmaa perustamalla jälleen kerran uusi laitos ja lisäämällä byrokratiaa. Nähdäksemme pitäisi korjata ne asiat jo nykyisten toimien puitteissa eikä niin, että lisätään yhä enemmän byrokratiaa. Tämä on hiukan samanlainen kuin esimerkiksi sotessa on maakuntamalli, jossa tehdään lisää byrokratiaa perustamalla maakunnat, mikä ei sitten välttämättä kuitenkaan korjaa niitä olemassa olevia ongelmia. Eli byrokratian lisääminen on se yksi suuri ongelma.

Ja toinen erittäin suuri ongelma on se, että hallitus on tekemässä tämän uudistuksen määräaikaikaisella rahoituksella. Eli käytännössä tulevaisuudessa voi olla niin, että rahoitus loppuu kesken. Ei pitäisi luoda pysyviä rakenteita määräaikaikaisella rahoituksella. Siinä ei oikein ole mitään tolkkua.

En nyt enää enempää lähde analysoimaan tätä, koska edustaja Risikko toi edellisessä puheenvuorossa hiukan tarkemmin näitä meidän kriittisiä kohtia vastalauseissamme esille. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

19.16 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofonin vielä päälle.

Pahoittelut. — Arvoisa puhemies! Tulkoon nyt vielä kerratuksi, kun oppositiolle on jäänyt vähän epäselväksi, mikä tämän Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen tehtävä on. [Sanna Antikainen: Ei ole jäänyt!] Sen tarkoituksena on tosiaan sovittaa yhteen jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluja, edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä, osaavan työvoiman saatavuutta, uudistaa palvelujärjestelmää niin, että tämä työikäisten osaamisen kehittäminen olisi tiiviimmin yhteyksissä, kytköksissä työelämän tarpeisiin ja alueiden elinkeinon ja elinvoiman kehittämiseen ja uusintamiseen. Tarkoituksena on lisäksi myöskin toimialaan liittyvä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen ja koordinointi, osaamis- ja työvoimatarpeen ennakointitiedon analysointi ja sitten nimenomaan työikäisten koulutustarjonnan täydentävän koulutuksen tuominen kentälle. Nämä ovat valtavan tärkeitä tavoitteita kaikki, ja kun me tiedetään kaikki, kuinka tärkeää tämä jatkuva oppiminen Suomen tulevaisuudelle on, niin kyllä tämä jatkuvan oppimisen palvelukeskus vain puolustaa paikkaansa.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.